

aaron
COPLAND

– čovjek koji
je stvarao
američku
glazbu

mirta špoljarić

Aaronu Coplandu (1900. - 1990.) bilo je petnaest godina kad je odlučio biti skladatelj. Vrata toga svijeta otvorila mu je starija sestra koja ga je naučila svirati klavir, pa je on još od rane dobi pretvarao svoje ideje u note na papiru. Dječaćki snovi postali su stvarnost i doveli ga do statusa jednoga od najuglednijih i najutjecajnijih američkih skladatelja 20. stoljeća.

Aaron Copland prošao je različite vrste formalnog i neformalnog glazbenog obrazovanja. Međutim, neki se trenutci, vezani uz snažne glazbeničke ličnosti, doimaju kao važni i poticajni u njegovu životu i stvaralaštvu. Susret s Nadiom Boulanger u njegovim ranim dvadesetim godinama odredio mu je daljnji glazbeni put. Nadia Boulanger slovila je kao jedna od najutjecajnijih pedagoginja toga vremena; znala je na pravi način pristupiti studentima i izvući iz njih specifičnosti koje će ih izgraditi kao umjetničke osobnosti. Copland je bio prvi američki skladatelj u kompozicijskoj klasi istaknute pedagoginje koja mu je, kad je odlučio vratiti se iz Pariza u rodni New York, dala zadatak da napiše za nju veliko orguljsko djelo koje će prouzvesti na svojim premijernim gostovanjima u Americi. Nastala je *Simfonija za orgulje i orkestar*, koja je 1925. godine doživjela dvije premijerne izvedbe: prvu uz Njujorški simfonijski orkestar pod ravnanjem Waltera Damroscha i drugu uz Bostonski simfonijski orkestar pod ravnanjem Sergeja Koussevitzkog. Coplandov susret s Koussevitzkim pretvorio se u dugogodišnju suradnju i prijateljstvo. Slavni

dirigent izveo je desetak skladateljevih orkestralnih djela, među kojima je nekoliko nastalo upravo na njegov poticaj. Potom ga je Koussevitzky 1940. godine imenovao pomoćnim ravnateljem na Berkshire Music Centeru, gdje je Copland do 1965. godine vodio ljetne seminare.

Bez obzira na različite oblike obrazovanja koji su postavili okvire nužne za razvoj skladateljske i umjetničke ličnosti, samoobrazovanje je bilo premisa na kojoj se temeljila Coplandova uspješnost. Čitao je, posjećivao knjižare i muzeje, odlazio na izložbe, koncerte, kazališne predstave, operne i baletne izvedbe, slušao je glazbu. Odnjegovanu intelektualnu širinu odlučio je usmjeriti prema onome što je naučio na primjeru Nadije Boulanger - dijeliti znanje i svoje iskustvo ugrađivati u glazbeničke infrastrukture i skladateljske zajednice. U kraćim razdobljima održavao je predavanja i seminare na Berkshire Music Centeru u Tanglewoodu, na The New School u New Yorku, nekoliko semestara na Harvardu i na Sveučilištu u Buffalu. Copland je tako utjecao na nove generacije američkih skladatelja, prije svega neformalnim i neakademske putem, odnosno dijeljenjem savjeta i razmjenom znanja u izravnoj komunikaciji. S druge strane, kontinuirano se uključivao u razne vrste aktivnosti i organizacija; u ranijim je godinama pisao za glazbene časopise, a u kasnijim godinama okrenuo se dirigiranju. Imao je nešto iskustva s vođenjem festivala i koncertnih ciklusa, a osobito je važna činjenica da je bio jedan od osnivača institucija American Composers Alliance (ACA) i American Music Center (AMC). Stečeni ugled potvrđen je tijekom Coplandove karijere mnogim nagradama, priznanjima, odlikovanjima i počasnim doktoratima u SAD-u, ali i drugdje.

U skladateljskom smislu Coplandova je stalna preokupacija bila pronaći autentični američki glazbeni izričaj i američku priču, što se očituje na različitim razinama. U sadržaju njegovih dvaju opernih djela *The Second hurricane* i *The Tender land* je mladenačka potraga za vlastitošću i afirmacijom, što se pokazuje aktualnim u američkome društvu prve polovice 20. stoljeća. U opusu baletnih partitura posebno se ističu *Billy the Kid*, *Rodeo* i *Appalachian spring*, kojima se referira na prepoznatljive motive iz američke povijesti i kulture. Utjecaj rastuće popularne kulture i tendencija žanrovskoga miješanja nije isključivo američka priča, ali u kontekstu američke kulture postaje prisutnija i izražajnija. Razvoj filmske umjetnosti dotaknuo je mnoge svjetske skladatelje, pa tako i Coplanda, koji je skladao glazbu za osam filmova. Nisu ga zaobišli ni utjecaji *jazza* (primjerice u *Koncertu za klarinet i orkestar*), *bluesa* (više ranih klavirskih skladbi), kubanskih (*Danzón cubano* za dva klavira), meksičkih (između ostaloga, u *Short symphony* i *El Salón México*) i šire shvaćenih latinoameričkih idioma (s obzirom na njegova putovanja državama Južne Amerike).

Stravinski mu je bio mladenački heroj (i Copland mu je, u povodu smrti, posvetio *Threnody* za flautu i gudački trio), cijenio je Milhaudovu sposobnost sljubljivanja francuskih, židovskih i američkih glazbenih karakteristika te se divio stvaralačkom umijeću Fauréa i Mahlera. Coplandovo polazište i okvir bila je europska klasična tradicija; radikalna suvremenost nije rezonirala s njegovim idejama, a sva osobna istraživanja uvijek su ga dovodila do istog rezultata, a to je da glazba koju stvara mora komunicirati sa slušateljem. Zbog toga je ostao ukorijenjen u tonalnosti, oplemenjujući je elementima koji su ga u pojedinim trenucima

stvaralaštva zanimali (četvrttonska glazba Aloisa Hábe, transformirana Schönbergova dodekafonska tehnika, džezistička metro-ritamska i harmonijska struktura, folklorni elementi različitih glazbenih kultura, arhetipski tretman intervala, graničnost s atonalnošću). Gradnja glazbene misli iz motivskog rada, vještina instrumentacije i orkestracije, transparentnost strukture i zvuka te formalna zaokruženost temeljne su karakteristike koje prožimaju Coplandov cjelokupan skladateljski opus.

Posljednjom skladbom *Proclamation*, započeta 1973. i dovršena 1982. godine, Aaron Copland simbolički je sažeo svoj glazbeni život. U dvominutnoj skladbi iznio je sintezu svojih cjeloživotnih stvaralačkih nastojanja i glazbeno-stilskih ideja; ujedno je to učinio na instrumentu bez kojega nije mogao zamisliti skladateljski rad. U toj ideji sinteze očituje se Coplandova važnost u kontekstu američke glazbene kulture.

